

Ik geloof dat men tevergeefs naar een verklaring zou zoeken. De wedergeboorte van den letterkundigen smaak zat in de lucht en onze litteraire kunst heeft zich plotseling verheven tot zulk een hoogte, dat men niet al te optimistisch behoeft te wezen om haar met fierheid te durven vergelijken met die der door hun moderne letterkunde vermaarde volken.

Er zou een belangwekkende studie te schrijven zijn over de meermalen herdrukte werken, die tusschen 1885 en 1898 zijn verschenen. Daarbuiten vallen dan alle oudere boeken, die steeds worden gelezen; doch misschien het allerminst door het jongere geslacht. Men zou moeten nagaan welk soort van romans, gedichten, studies door het publiek nog altijd weér worden gevraagd en dan zien op te sporen waarom deze werken populair werden en anderen niet. Wij kunnen over het vraagstuk alvast dit zeggen, dat de schrijver van zulk een studie wel zijn compliment zou mogen maken aan onze lezers voor hun groote belangstelling in de meest verschillende genres. Met graagte is geluisterd naar iederen zanger, die maar een nieuwe wijs ten beste kon geven; met dankbaarheid heeft men zich laten onderwijzen in subjectief-litteraire kritiek, in hypnotisme en suggestie, in poëtische staathuishoudkunde. . . . Van allerlei roman-genres heeft men kennis genomen: realistische, psychologische, fantastieke, politieke, vrouwenquaestieuzen, socialistische en vooral auto-biografische.

Wie zou, om maar één voorbeeld te noemen, vóór eenige jaren hebben durven verwachten dat van een boek als „*De roman van Bernard Bandt*” binnen enkele maanden een tweede druk zou noodig zijn? Hoe nu? Geen intrige, geen moralisatie, geen beschouwingen, . . . enkel maar een stuk leven van een in niets buitengewoon jongmensch met de grootste uitvoerigheid beschreven. Zou men reeds lang in staat zijn geweest zulk een werk te bewonderen enkel om de kunst: om de waarneming, het volmaakte weergeven, het streng in den toon houden, de geweldige realiteit? Bewijst niet het succes van dit boek in welk opzicht de smaak van ons publiek is veranderd? („*Metamorphoze*” noem ik niet, omdat het succes van dit werk aan bijkomende omstandigheden zou kunnen worden toegeschreven. Dat wordt door velen beschouwd als een biografie van den beroemden auteur. Bernard Bandt is maar een kantoorheer.)

En, mèt dien *roman van Bernard Bandt* herdrukt men de hoogst merkwaardige „*verhalen*” van den heer C. van Nievelt en roept het publiek om nieuwe drukken van *Hilda van Suylenburg* en *Barthold Meryan*, romans, die onze vrouwen lezen als ware evangeliën voor dorstenden naar sociale rechtvaardigheid. En, mèt dat alles, blijft men luisteren naar het donderwoord van den letterkundigen Thor, het zacht vermaan van den edelen droomer van Eeden, het mooie-woorden-spel van Couperus, de Gij zelf weet hoevelen nog meer een gretig oor vinden.

* * *

Zoo is nu het publiek, dat leest.

Maar er bestaat ook een dramatische letterkunde, die het publiek moet genieten in den schouwburg.